

LIETUVOS RESPUBLIKOS GENERALINĖ PROKURATŪRA

LIETUVOS RESPUBLIKOS PROKURATŪROS KORUPCIJOS PREVENCIJOS 2015-2016 METŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO ATASKAITA

2017-03-24 Nr. 17.9-1786

Vilnius

Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2015-06-18 įsakymu Nr. I-174 (Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2015-10-07 įsakymo Nr. I-257 redakcija) buvo patvirtinta Lietuvos Respublikos prokuratūros korupcijos prevencijos 2015-2016 metų programa (toliau – Programa). Ji buvo įgyvendinama pagal Programos įgyvendinimo priemonių planą (toliau - Planas), kuriame numatytos korupcijos prevencijos priemonės, už jų įgyvendinimą atsakingi vykdytojai, įvykdymo terminai ir laukiamo rezultato kriterijai. Programos įgyvendinimą analizavo ir kontroliavo Lietuvos Respublikos prokuratūros korupcijos prevencijos komisija (toliau – Komisija).

Vadovaudamasi Programos 22.3 punktu, Komisija parengė šią Programos įgyvendinimo ataskaitą.

Pagal Programos 18 ir 19 punktus Plane numatytų priemonių įgyvendinimas vertinamas pagal nurodytus laukiamo rezultato kriterijus, Programos įgyvendinimo veiksmingumas įvertinamas pagal programos uždavinių rezultato kriterijų pasiekimą.

Programos tikslas – užtikrinti veiksmingos ilgalaikių korupcijos prevencijos priemonių sistemos veikimą prokuratūroje, didinti prokuratūros veiklos skaidrumą, viešumą ir efektyvumą, stiprinti prokuratūros kaip institucijos ir jos darbuotojų atsparumą korupcijai (Programos 15 punktas).

Programos tikslui pasiekti buvo nustatyti tokie uždaviniai:

- 1) pirmasis uždavinys – atskleisti ir šalinti korupcijos pasireiškimo tikimybę prokuratūros veiklos srityse, tobulinti teisinį reguliavimą;
- 2) antrasis uždavinys – gerinti prokuratūros veiklą, stiprinti prokurorų gebėjimus atskleidžiant, tiriant korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas, palaikant valstybinį kaltinimą šio pobūdžio bylose;
- 3) trečiasis uždavinys – didinti prokuratūros darbuotojų atsparumą korupcijai ir darbo etikos lygį, užtikrinti prokuratūros antikorupcinės veiklos viešumą (Programos 16 punktas).

1. Programos pirmasis uždavinys - *Atskleisti ir šalinti korupcijos pasireiškimo tikimybę prokuratūros veiklos srityse, tobulinti teisinį reguliavimą* – buvo įgyvendinamas atliekant korupcijos rizikos vertinimą prokuratūros veiklos srityse, atliekant prokuratūros norminių ir vidaus administravimo teisės aktų antikorupcinį vertinimą ir priimant teisės aktus, kuriais užpildomos teisinio reglamentavimo spragos bei didinamas priimamų sprendimų skaidrumas, objektyvumas.

1.1. Vykdamt Plano **1.1 priemonę** *Korupcijos prevencijos įstatymo nustatyta tvarka atlikti korupcijos rizikos vertinimą ne mažiau kaip dviejose pasirinktose prokuratūros veiklos srityse, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė*, Komisija generaliniam

prokurorui pasiūlė 2015 metais korupcijos rizikos vertinimą atlikti viešojo intereso gynimo ir prokuratūros viešųjų pirkimų srityse.

Generaliniam prokurorui pritarus šiam siūlymui, jo įsakymais sudarytos darbo grupės per Plane nustatytą terminą atliko minėtų prokuratūros veiklos sričių įvertinimą. Atlikto įvertinimo pagrindu generalinis prokuroras pasirašė išvadas, kurios pagal teisės aktų reikalavimus buvo pateiktos Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai (toliau - STT). STT informavo Generalinę prokuratūrą, kad, įvertinusi pateiktas išvadas, priėmė sprendimą neatlikti korupcijos rizikos analizės išvadose nagrinėtose prokuratūros veiklos srityse.

Atlikus vertinimą viešojo intereso gynimo srityje buvo konstatuota, kad šios srities teisinis reguliavimas yra konkretus, apibrėžtas ir pakankamas, todėl imtis papildomų priemonių mažinti galimas korupcijos rizikas šioje srityje yra netikslinga.

Atlikus vertinimą prokuratūros viešųjų pirkimų srityje buvo konstatuotas būtinumas tobulinti Lietuvos Respublikos prokuratūros supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės (toliau – Pirkimų taisyklės), siekiant mažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę. Visos šioje išvadoje identifikuotos korupcijos rizikos viešųjų pirkimų srityje yra pašalintos generalinio prokuroro įsakymu pakeitus Pirkimų taisyklės.

Generaliniam prokurorui pritarus Komisijos siūlymui, 2016 metais buvo nuspręsta korupcijos pasireiškimo tikimybę įvertinti valstybinio kaltinimo palaikymo srityje, taip pat priėmimo į tarnybą prokuratūroje (prokuroro pareigas), prokurorų tarnybos vertinimo, karjeros srityje.

Generalinio prokuroro įsakymais sudarytos darbo grupės per Plane nustatytą terminą korupcijos rizikos požiūriu įvertino minėtas prokuratūros veiklos sritis. Vertinimo išvados teisės aktų nustatyta tvarka buvo pateiktos STT, kuri informavo Generalinę prokuratūrą, kad, susipažinusi su pateiktomis išvadomis, neatliks korupcijos rizikos analizės 2016 metais įvertintose prokuratūros veiklos srityse.

Išvadoje dėl valstybinio kaltinimo palaikymo konstatuota, kad prokuratūros veikla organizuojant valstybinio kaltinimo palaikymą yra pakankamai detalai reglamentuota, teisinis reguliavimas nesukuria teisinio neapibrėžtumo. Realus korupcijos pasireiškimo tikimybė šioje srityje yra minimali.

Išvadoje dėl priėmimo į tarnybą prokuratūroje buvo konstatuotos konkrečios prielaidos, trukdančios visapusiškam skaidrumo ir nepiktnaudžiavimo mechanizmui priėmimo į tarnybą prokuratūroje ir prokuroro karjeros srityje sukurti, bei buvo suformuluoti pasiūlymai, kaip tobulinti Prokurorų ir Vyriausiųjų prokurorų atrankos komisijos nuostatus; taip pat nurodytas tikslingumas tobulinti Tarnybinių komandiruočių tvarkos aprašą, Prokurorų mokymų ir kvalifikacijos kėlimo tvarkos aprašą bei sudaryti darbo grupę, kuri parengtų Prokurorų atestacijos komisijos nuostatų pakeitimo projektą. Iš esmės visi suformuluoti pasiūlymai yra įvykdyti - šiuo metu rengiamas Tarnybinių komandiruočių tvarkos aprašo pakeitimo projektas, taip pat generalinio prokuroro įsakymu sudaryta darbo grupė, kuriai pavesta iki 2017-05-01 parengti Prokurorų atestacijos komisijos nuostatų pakeitimo projektą. Parengta ir patvirtinta Vyriausiųjų prokurorų atrankos komisijų nuostatų nauja redakcija.

Plano 1.1 priemonė 2015 ir 2016 metais buvo įvykdyta nepažeidžiant Plane nustatyto termino – visais atvejais darbo grupės išvadų projektus generaliniam prokurorui ar jo pavaduotojui pateikė iki kiekvienų metų III ketvirčio pabaigos.

Plane numatytas 1.1 priemonės laukiamo rezultato kriterijus – atliktas vertinimas ir identifikuotos korupcijos rizikos prielaidos. Konstatuotina, kad pagal laukiamo rezultato kriterijų 1.1 priemonė 2015 ir 2016 metais laikytina įgyvendinta. Nustatytos korupcijos rizikos prielaidos įvertintose srityje yra pašalintos arba inicijuoti procesai joms šalinti.

Kartu atkreiptinas dėmesys, kad, Komisijos manymu, išvadoje dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės tam tikroje prokuratūros veiklos srityje konstatavus tikslingumą ar būtinumą imtis tam tikrų priemonių nustatytiems rizikos veiksniams valdyti ar šalinti, Generalinės prokuratūros vadovybė turėtų suformuluoti konkrečius pavedimus, iš kurių būtų aišku, kas yra atsakingas už išvadų įgyvendinimą, kokie yra tokių pavedimų terminai ir laukiamas rezultatas.

Nesant tokių pavedimų, kyla rizika, jog išvadosse konstatuoti korupcijos rizikos veiksniai nebus efektyviai valdomi ar šalinami, be to, Komisijai yra sudėtinga gauti jos funkcijų vykdymui reikalingą objektyvią informaciją apie išvadų įgyvendinimo procesus, nes nėra aiškus už juos atsakingas subjektas.

1.2. Plano **1.2 priemonė** *Vykdyti prokuratūros norminių ir vidaus administravimo teisės aktų ir jų projektų antikorpucinių vertinimą* yra visiškai įgyvendinta.

Generalinės prokuratūros Vidaus tyrimų skyriaus vyriausiojo prokuroro padėjėjas, generalinio prokuroro įgaliotas atlikti prokuratūros teisės aktų ir jų projektų antikorpucinių vertinimą (toliau - vertintojas), informavo Komisiją, kad 2015 metais antikorpuciniu požiūriu įvertinti 5 prokuratūros teisės aktų projektai ir 2 galiojantys prokuratūros teisės aktai. 2016 metais vertintojui buvo pateikta antikorpuciniu požiūriu įvertinti 15 teisės aktų projektų. 8 iš jų atsisakyta vertinti, nustačius, kad šiais teisės aktų projektais daromi tik redakcinio (techninio) pobūdžio pakeitimai arba šie projektai nepatenka į Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 1 dalies reguliavimo sritį. Dėl 2 įvertintų teisės aktų projektų vertintojas pateikė pastabų, į kurias teisės aktų projektų rengėjų buvo atsižvelgta arba motyvuotai neatsižvelgta tobulinant projektus. Dėl 5 įvertintų teisės aktų projektų trūkumų nenustatyta, vertintojas pastabų šių projektų rengėjams nepateikė.

Plano 1.2 priemonės laukiamo rezultato kriterijus yra pasiektas – 2015 ir 2016 metais antikorpuciniu požiūriu įvertinta ne mažiau kaip po 5 prokuratūros norminius ir vidaus administravimo teisės aktus ar jų projektus, užtikrinta nuolatinė veiksminga prokuratūros teisės aktų kokybės kontrolė, šalinami teisinio reguliavimo trūkumai ir prielaidos korupcijai pasireikšti.

1.3. Vykdamas Plano **1.3 priemonę** - iki 2016-04-01 *Įvertinti esamą teisinį reglamentavimą ir prireikus parengti Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo ir (arba) Prokurorų atrankos komisijos nuostatų, Vyriausiųjų prokurorų atrankos komisijos nuostatų pakeitimo projektus*, generalinio prokuroro įsakymu buvo sudaryta darbo grupė, kuriai pavesta iki 2015-12-31 įvertinti esamą teisinį reguliavimą ir pateikti išvadas dėl asmenų skyrimo į prokurorus tvarkos skaidrumo bei objektyvumo didinimo, prireikus parengti susijusių teisės aktų pakeitimo projektus. Ši darbo grupė 2015-12-31 pateikė išvadą, kurioje konstatavo, kad šiuo metu galiojantis teisinis reglamentavimas skyrimo į prokuroro pareigas klausimu sudaro pakankamas teises prielaidas atrankų komisijoms atrinkti tinkamiausią kandidatą ar kandidatus ir pakankamai užtikrina asmenų skyrimo į prokurorus tvarkos skaidrumą ir objektyvumą. Tobulinti organizacinę tvarką, kuria vadovaujantis atrenkami ir skiriami asmenys, pretenduojantys į bet kurias laisvas arba atsilaisvinančias prokuroro pareigas, keičiant Prokuratūros įstatymą ar kitus teisės aktus, nėra būtinybės.

Komisija konstatuoja, kad Plano 1.3 priemonė visiškai įvykdyta iki Plane nustatyto termino pabaigos.

1.4. Pirmojo Programos uždavinio pasiekimui buvo nustatyti šie rezultato kriterijai: Korupcijos prevencijos įstatymo nustatyta tvarka įvertintų prokuratūros veiklos sričių skaičiaus didėjimas (lyginant su praėjusiais metais); visuomenės pasitikėjimo prokuratūra didėjimas; respondentų, sociologinio tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ metu įvardijusių prokuratūrą kaip korumpuotą, procentinės dalies mažėjimas.

Kriterijus *Korupcijos prevencijos įstatymo nustatyta tvarka įvertintų prokuratūros veiklos sričių skaičiaus didėjimas (lyginant su praėjusiais metais)* iš esmės yra pasiektas – 2014 metais buvo įvertinta viena sritis, 2015 ir 2016 metais – po dvi sritis.

Kriterijus *Visuomenės pasitikėjimo prokuratūra didėjimas* yra pasiektas. Generalinės prokuratūros Komunikacijos skyrius pateikė Komisijai informaciją, kad „Vilmorus“ visuomenės ir rinkos tyrimų centro duomenimis, 2015 metų sausio mėn. prokuratūra nurodė pasitikintys 24 proc. respondentų, 2016 metų sausio mėn. - 25 proc., 2017 metų sausio mėn. - 32 proc. apklaustųjų.

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos užsakytu 2016 m. atlikto tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2016“ rezultatai parodė, kad prokuratūrą, kaip labiausiai korumpuotą instituciją Lietuvoje, įvardino 10 proc. gyventojų (2014 m. taip manančių respondentų buvo 9 proc.) ir 4 proc. įmonių atstovų (2014 m. - 4 proc.). Atsižvelgiant į tai, kad statistikoje 1-2 proc. pokytis paprastai laikomas paklaida, galima teigti, kad respondentų nuomonė apie prokuratūrą, lyginant su ankstesniais metais, iš esmės nepablogėjo. Vis dėlto, siektų teigiamų pokyčių taip pat nėra, todėl, Komisijos vertinimu, kriterijus *Respondentų, sociologinio tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ metu įvardijusių prokuratūrą kaip korumpuotą, procentinės dalies mažėjimas* laikytinas nepasiektu.

Atsižvelgdama į tai, kad yra pasiekti du iš trijų Programos pirmajam uždaviniui iškeltų kriterijų ir įvertindama Plano 1.1-1.4 priemonių vykdymą, Komisija mano, kad uždavinys *Atskleisti ir šalinti korupcijos pasireiškimo tikimybę prokuratūros veiklos srityse, tobulinti teisinį reguliavimą* laikytinas įgyvendintu – prokuratūroje kasmet vertinama korupcijos pasireiškimo tikimybė, atsižvelgiant į pateiktų išvadų rezultatus organizuojami prokuratūros vidaus teisės aktų pakeitimai, nuolat vykdomas prokuratūros teisės aktų ir jų projektų antikorupecinis vertinimas.

2. Programos antrasis uždavinys - *Gerinti prokuratūros veiklą, stiprinti prokurorų gebėjimus atskleidžiant, tiriant korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas, palaikant valstybinį kaltinimą šio pobūdžio bylose* buvo įgyvendinamas organizuojant ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir prokurorų mokymus; rengiant teismų praktikos korupcinio pobūdžio bylose apibendrinimus, supažindinant su jais prokurorus ir ikiteisminio tyrimo pareigūnus; vertinant asmenų, dalyvaujančių atskleidžiant korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus, apsaugos mechanizmo pakankamumą.

2.1. Generalinės prokuratūros Mokymų skyrius informavo Komisiją, kad, vykdant Plano **2.1 priemonę** *Organizuoti ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir prokurorų korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų atskleidimo, tyrimo ir valstybinio kaltinimo palaikymo šios kategorijos bylose mokymus*, 2016 m. spalio – gruodžio mėn. buvo organizuoti keturi kvalifikacijos kėlimo renginiai tema „Kaltinimas. Valstybinio kaltinimo palaikymas, kaltinimo keitimas teisme“. Kiekvieno iš renginių trukmė – 4 akademinės valandos, juose iš viso dalyvavo 377 prokurorai, prokuratūros valstybės tarnautojai ir darbuotojai. Taip pat 2016 m. gruodžio mėn. buvo organizuoti 6 akademinė valandų trukmės mokymai tema „Aktualios korupcinių nusikaltimų baudžiamojo persekiojimo teorinės ir praktinės problemos“, juos išklaušė 58 prokurorai ir prokuratūros valstybės tarnautojai ir darbuotojai. Plano 2.1. priemonė laikytina įvykdyta.

2.2. Plano **2.2 priemonė** *Parengti apibendrinimą dėl didelės neturtinio pobūdžio žalos požymio turinio aiškinimo apeliacinės ir kasacinės instancijų teismų sprendimuose bylose dėl piktnaudžiavimo ir tarnybos pareigų neatlikimo* yra visiškai įvykdyta, tačiau vėliau nei Plane nustatytas terminas (2016 m. I ketvirtis) – Generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamente 2016-10-25 parengtas didelės neturtinio pobūdžio žalos požymio turinio aiškinimo apeliacinės ir kasacinės instancijų teismų sprendimuose bylose dėl piktnaudžiavimo ir tarnybos pareigų neatlikimo apibendrinimas. Atsižvelgiant į tai, kad apibendrinimo parengimas ir suderinimas užtruko dėl minėto departamento vadovų kaitos, buvo išplėsta apibendrinimo apimtis ir jame aptarti ne vien per 2015 metus, bet ir per 2016 metų I pusmetį priimti apeliacinės ir kasacinės instancijų teismų sprendimai baudžiamosiose bylose, kuriose asmenys buvo kaltinami pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 228 ir 229 straipsnius. Todėl vertintina, kad 2.2 priemonės įgyvendinimas vėliau nustatyto termino neturėjo neigiamos įtakos jos laukiamo rezultato kriterijaus pasiekimui, priešingai – ilgesnio laikotarpio teismų praktikos vertinimas leido geriau išgryninti tiek gerosios praktikos pavyzdžius, tiek

ikiteisminio tyrimo subjektų veiklos trūkumus. Apibendrinimas buvo išplatintas visiems prokurorams bei visoms ikiteisminio tyrimo įstaigoms.

Komisijos vertinimu, šios priemonės laukiamo rezultato kriterijus pasiektas - parengtas apibendrinimas, leidžiantis identifikuoti gerąją praktiką bei ikiteisminio tyrimo subjektų veiklos tiriant korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas trūkumus ir imtis atitinkamų priemonių jiems šalinti.

2.3. Vykdamas Plano **2.3 priemonę** iki 2016-12-31 *Apsvarstyti ir įvertinti teisės aktais numatytą galimybę atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės asmenį, padariusį korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką, tačiau pranešusį apie kito asmens padarytą sunkesnę korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką*, Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro įsakymu buvo sudaryta darbo grupė iš Generalinės prokuratūros, Teisingumo ministerijos, STT ir Lietuvos teisės instituto atstovų. Darbo grupei pavesta pateikti išvadas dėl teisinio reglamentavimo, susijusio su asmens, padariusio korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką, tačiau pranešusio apie kito asmens padarytą sunkesnę korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką, atleidimu nuo baudžiamosios atsakomybės.

Darbo grupė parengė ir generaliniam prokurorui pateikė 2016-12-29 išvadą, kurioje konstatavo, kad Lietuvos teisinėje sistemoje tikslinga įtvirtinti platesnes galimybes atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės asmenį, padariusį korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką, tačiau aktyviai padėjusį atskleisti kito asmens ar asmenų padarytą pavojingesnę korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką, ir parengė Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso bei Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymų projektus. Generaliniam prokurorui pritarus darbo grupės parengtai išvadai, ji kartu su minėtais įstatymų projektais buvo pateikta Teisingumo ministerijai pagal kompetenciją spręsti dėl siūlomų pakeitimų tikslingumo.

Atsižvelgiant į tai, kas paminėta, Plano 2.3 priemonė laikytina pilnai įgyvendinta per Plane nustatytą terminą, jos laukiamo rezultato kriterijus pasiektas - atlikta analizė įvertinant galimybę atleisti asmenį nuo baudžiamosios atsakomybės nurodytu pagrindu ir prireikus parengtas teisės akto projektas.

2.4. Vykdamas Plano **2.4 priemonę** *Organizuoti komunikacijos srityje dirbančių prokuratūros darbuotojų ir prokurorų mokymus* 2016 m. balandžio – spalio mėn. buvo organizuoti 3 kvalifikacijos kėlimo renginiai tema „Bendravimo su žiniasklaida ir visuomene specifika. Efektyvi prezentacija. Protokolo pagrindai.“ Kiekvieno jų trukmė – 6 akademinės valandos, mokymuose iš viso dalyvavo 121 prokuroras ir valstybės tarnautojas. 2016 m. spalio – lapkričio mėn. 14 aukščiausio lygio prokuratūros vadovų iš klausė mokymus temomis „Tarnybinis protokolas“ (4 akademinės valandos), „Bendravimas su žiniasklaida“ (8 akademinės valandos).

Priemonė laikytina įvykdyta, nors ir praleidus Plane nustatytą terminą.

2.5. Programos antrajam uždaviniui buvo nustatyti šie rezultato kriterijai: ištirtų korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičiaus didėjimas; dėl korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų visiškai išteisintų asmenų procentinės dalies mažėjimas.

Kriterijus *Ištirtų korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičiaus didėjimas* yra nepasiektas. 2016 metais ištirta 44 proc. mažiau korupcinių nusikalstamų veikų (kvalifikuotinių pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 225-228 straipsnius) nei 2015 metais – atitinkamai 635 ir 1143 nusikalstamos veikos.¹

Vertinant tokio pokyčio priežastis, pažymėtina, kad analogišku procentu, lyginant su 2015 metais, sumažėjo ir užregistruotų korupcinių nusikalstamų veikų bei dėl jų pradėtų ikiteisminių tyrimų skaičiai. Atsižvelgiant į tai, kad didžiąją dalį (apie 79 proc.) korupcinių veikų sudaro operatyviai ištiriami bei naudojant supaprastinto proceso formas teismui perduodami papirkimo

¹ Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos ataskaitų duomenys.

atvejai, užregistruotų veikų skaičiaus mažėjimas tiesiogiai nulėmė ištirtų korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičiaus sumažėjimą.

Teisėsaugos institucijų, atskleidžiančių ir tiriančių korupcines nusikalstamas veikas, pajėgumai pastaraisiais metais esmingai nekito, todėl 2016 m. fiksuotus šios rūšies nusikalstamumo pokyčius (kartu analizuojamo kriterijaus reikšmės nepasiekimą), Komisijos manymu, galėjo lemti kelios priežastys: buvo padaryta mažiau korupcinių veikų (dėl aktyvių socialinės reklamos kampanijų, antikorupcinio švietimo sklaidos, visuomenės sąmoningumo ir nepakantumo korupcijai didėjimo bei bendros tendencijos, kad įvairių rūšių nusikalstamumas turi augimo bei mažėjimo periodus) ir šias nusikalstamas veikas tampa sunkiau išaiškinti dėl kintančio jų padarymo mechanizmo (veikos valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams priskiriamos latentišiausiu nusikalstamų veikų kategorijai). Be to, 2014 m. iš esmės pasikeitė teismų praktika korupcinio pobūdžio bylose aiškinant specialiojo subjekto požymius, dėl to reikšmingai susiaurėjo ratas asmenų, galimų traukti baudžiamojon atsakomybėn už nusikalstamas veikas valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams, ir tai, kartu su kitomis priežastimis, neabejotinai sąlygojo nusikalstamumo statistikos pokyčius.

Kartu Komisija atkreipia dėmesį, kad Programos antrąjį uždavinį įgyvendinančios prokuratūros korupcijos prevencijos priemonės iš esmės negali įtakoti nusikalstamumo pokyčių, jos yra orientuotos į tikslą gerinti užregistruotų nusikalstamų veikų tyrimo rezultatus. Pažymėtina, kad, lyginant su 2015 metais, 2016 metais buvo ištirta neženkliai didesnė procentinė dalis užregistruotų korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų – atitinkamai 92 proc. ir 93 proc. (2014 metais buvo ištirti 82 proc. užregistruotų korupcinių veikų). Todėl, nepaisant drastiško užregistruotų nusikalstamų veikų valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams skaičiaus sumažėjimo, šių veikų ištyrimo rezultatai (išreikšti ne absoliučiais skaičiais, o procentine dalimi) pastaraisiais metais gerėja. Atsižvelgiant į tai, Komisijos manymu, galima konstatuoti, kad aptariamas kriterijus pagal savo esmę ir tikslą yra pasiektas.

Kriterijus *Dėl korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų visiškai išteisintų asmenų procentinės dalies mažėjimas* nepasiektas. Remiantis Informacinės prokuratūros sistemos duomenimis, 2015 metais pirmosios instancijos teismuose buvo visiškai išteisinti 22 proc. korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu kaltintų asmenų. 2016 metais visiškai išteisintų asmenų procentinė dalis siekė 36 proc.

Komisija konstatuoja, kad yra pasiektas vienas iš dviejų Programos antrojo uždavinio *Gerinti prokuratūros veiklą, stiprinti prokurorų gebėjimus atskleidžiant, tiriant korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas, palaikant valstybinį kaltinimą šio pobūdžio bylose* rezultato kriterijų. Plano 2.1-2.4 priemonių įgyvendinimo rezultatai rodo teigiamus pokyčius, tačiau, Komisijos manymu, šis uždavinys prokuratūros veiklai turėtų būti keliamas ir būsimose korupcijos prevencijos programose, nuolat ir sistemingai vykdant su prokurorų kvalifikacijos kėlimu, gerosios praktikos sklaida susijusias bei kitas priemones.

3. Programos trečiąjį uždavinį - *Didinti prokuratūros darbuotojų atsparumą korupcijai ir darbo etikos lygį, užtikrinti prokuratūros antikorupcinės veiklos viešumą* buvo numatyta įgyvendinti parengiant Prokurorų etikos kodekso taikymo praktinį vadovą; organizuojant prokurorų mokymus tarnybinės etikos srityje; skelbiant visuomenei informaciją apie korupcijos prevenciją ir kontrolę prokuratūroje.

3.1. Plano **3.1 priemonė** – iki 2016-04-01 *Parengti Prokurorų etikos kodekso taikymo praktinio vadovo (toliau - Vadovas) projektą* yra visiškai įgyvendinta – Prokurorų etikos komisijos pirmininkas parengė ir generaliniam prokurorui pateikė Vadovo projektą. Priemonė įvykdyta neženkliai vėliau nei Plane nustatytas terminas – 2016-06-01. Priemonės laukiamo rezultato kriterijus pasiektas - parengtos praktinės gairės su komentarais ir (arba) praktiniais interesų konfliktų ir etikos problemų pavyzdžiais. Vadovas yra paskelbtas prokuratūros intraneto svetainėje.

3.2. Generalinės prokuratūros Mokymų skyrius informavo Komisiją, kad, vykdant **3.2 priemonę** *Organizuoti prokurorų mokymus tarnybinės etikos srityje*, 2016 m. gruodžio mėn. buvo organizuoti 4 akademiniai valandų mokymai tema „Prokurorų etika“, kuriuos išklausė 37 prokurorai. Generalinės prokuratūros Mokymų skyrius taip pat informavo, kad mokymai prokurorų etikos tema yra numatyti 2017 metų prokuratūros mokymų programoje, jų įgyvendinimas suplanuotas visose teritorinėse prokuratūrose.

Komisijos manymu, 3.2 priemonė gali būti laikoma įgyvendinta tik iš dalies. Pirma, Plane numatytus mokymus išklausė tik 5 procentai visų prokurorų. Antra, priemonė įvykdyta pačioje 2016 m. pabaigoje, praleidus Plane nustatytą terminą (2016-04-01), todėl šios priemonės vykdymas negalėjo padaryti realaus poveikio Programos trečiojo uždavinio ir jos tikslo pasiekimui.

Komisijos manymu, dėl šių priežasčių, šios priemonės vykdymas turėtų būti perkeltas į Lietuvos Respublikos prokuratūros 2017-2018 metų korupcijos prevencijos programą.

3.3. Priemonių plano **3.3 priemonė** *Lietuvos Respublikos prokuratūros interneto svetainėje skelbti informaciją apie korupcijos prevenciją ir kontrolę prokuratūroje*, Komisijos nuomone, yra tinkamai įgyvendinta. Atnaujinus prokuratūros interneto puslapį, jame skelbiama ir nuolat atnaujinama detali informacija apie Komisiją, teisės aktų ar jų projektų antikorupcinį vertinimą, prokuratūros korupcijos prevencijos programas, korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą prokuratūroje, taip pat paskelbti su šiomis veiklos sritimis susiję prokuratūros teisės aktai ir kiti dokumentai.

Plane suformuluotas šios priemonės laukiamo rezultato kriterijus – *Užtikrintas prokuratūros veiklos korupcijos prevencijos ir kontrolės srityje viešumas*, – Komisijos nuomone, yra pasiektas - visuomenė informuojama apie pasiektus rezultatus korupcijos prevencijos srityje: viešai skelbiamos išvados dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo, Komisijos veiklos ataskaitos, Lietuvos Respublikos prokuratūros korupcijos prevencijos programų įgyvendinimo ataskaitos ir kt.

Atsižvelgus į Komisijos prašymą, nuoroda į informaciją apie korupcijos prevenciją yra patalpinta pradiniam tinklapiu www.prokuraturos.lt puslapyje ir yra lengvai randama svetainės lankytojams.

3.4. Trečiojo uždavinio rezultato kriterijai yra šie: dėl Prokurorų etikos kodekso pažeidimų nubaustų prokurorų skaičiaus mažėjimas; dėl tarnybos ir darbo drausmės pažeidimų nubaustų prokuratūros valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, skaičiaus mažėjimas.

Pagal Prokurorų etikos komisijos 2016 metų ataskaitoje pateiktus duomenis nustatyta, kad nuo 2014 metų nuosekliai mažėja atvejų, kai Prokurorų etikos komisija konstatuoja prokurorų padarytus Prokurorų etikos kodekso pažeidimus: 2014 metais surašytos 5 išvados, kuriose prokurorai pripažinti padarę įstatymo pažeidimą, tarnybinį nusižengimą, prokuroro vardą žeminantį poelgį ar kitą Prokurorų etikos kodekso pažeidimą, 2015 metais - 3, 2016 metais – 1.

Generalinės prokuratūros Personalo ir teisės skyrius informavo Komisiją, jog 2014-2016 metų laikotarpiu dėl tarnybos ir darbo drausmės pažeidimų nubaustų prokuratūros valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, skaičius išliko stabilus ir nekito – visais metais buvo nustatyta po vieną prokuratūros valstybės tarnautojo padarytą tarnybinį nusižengimą ir po vieną darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį, darbo drausmės pažeidimo atvejį.

Atsižvelgiant į nurodytus duomenis, konstatuotina, kad yra pasiektas vienas iš Programos trečiojo uždavinio rezultato kriterijų. Kartu Komisija atkreipia dėmesį, kad iš šiam uždaviniui įgyvendinti numatytų priemonių nė viena nebuvo orientuota būtent į prokuratūros valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, atsparumo korupcijai ir darbo etikos lygio didinimą, todėl mano, kad net ir tinkamas Plano 3.1-3.2 priemonių vykdymas iš esmės negalėjo padaryti įtakos aptariamo uždavinio rezultato antrojo kriterijaus pasiekimui. Komisijos manymu, ateinančių laikotarpių prokuratūros korupcijos prevencijos programose turėtų būti numatytos priemonės, orientuotos ne vien į prokurorų, bet ir į prokuratūros personalo žinių bei gebėjimų korupcijos prevencijos srityje stiprinimą.

Komisijos vertinimu, Programos trečiasis uždavinys *Didinti prokuratūros darbuotojų atsparumą korupcijai ir darbo etikos lygį, užtikrinti prokuratūros antikorupcinės veiklos viešumą* yra pasiektas.

4. Apibendrinus ir įvertinus šioje ataskaitoje pateiktus duomenis, konstatuotina, kad 9 Plane numatytos priemonės yra įvykdytos visiškai, 1 įvykdyta iš dalies. Nors ne visi Programos uždaviniams iškelti kriterijai buvo pasiekti, Komisijos vertinimu, Programos tikslas - *užtikrinti veiksmingos ilgalaikių korupcijos prevencijos priemonių sistemos veikimą prokuratūroje, didinti prokuratūros veiklos skaidrumą, viešumą ir efektyvumą, stiprinti prokuratūros kaip institucijos ir jos darbuotojų atsparumą korupcijai* – yra įgyvendintas.

Lietuvos Respublikos prokuratūros
korupcijos prevencijos komisijos pirmininkas,
ONKT departamento vyriausiasis prokuroras

Martynas Jovaiša